

SENEGAL ÜLKE BÜLTENİ

2017

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

İçindekiler

Genel Bilgiler	2
Siyasi Yapı	2
Genel Ekonomik Görünüm	3
Yıllık GSYİH Büyüme Oranları (%)	4
Yıllık Enflasyon Oranları (%).....	5
Sektörler	5
Tarım.....	5
Sanayi	6
Turizm	7
Ulaştırma ve İletişim	7
Enerji.....	9
Dış Ticaret	9
Ülkenin Dış Ticareti (1000 \$)	9
İthalat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$)	Error! Bookmark not defined.
Senegal'in İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	10
İhracat yaptığı başlıca ülkeler (1000\$).....	Error! Bookmark not defined.
Senegal'in İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)	11
Yatırımlar	12
Doğrudan Yabancı Yatırımlar (milyon dolar)	12
Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler.....	13
Türkiye ile İkili Ticaret.....	13
Türkiye –Senegal Dış Ticaret Göstergeleri (ABD Doları, 1000)	13
Türkiye'nin Senegal'e İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$).....	13
Türkiye'nin Senegal'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)	14
Türkiye ile Senegal Arasında Ticari ve Ekonomik İlişkiler	14
İşbirliği İmkanları	15
Faydalı Bilgiler.....	16
Yürütme Kurulu Üyeleri.....	17
İletişim	19

SENEGAL

Genel Bilgiler

Resmi Adı	: Senegal Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	: Cumhuriyet
Cumhurbaşkanı	: Macky Sall (2012'den beri)
Yüz Ölçümü	: 192,000 km ²
Toplam Nüfus	: 15.406.000
Nüfus Artış Hızı	: % 2.7
Ortalama Yaşam Süresi	: 63.3
Etnik Dağılım	: Wolof %44, Fulani %24, Serer %15, diğer %17
Dini Dağılım	: Müslüman %92, yerel dinler %6, Hristiyan %2
Okuma Yazma Oranı	: %49.7
Konuşulan Diller	: Fransızca (resmi), Wolof ve Fulani
Başkent	: Dakar
Başlıca Büyük Şehirler	: Dakar, Thies, Mbour
Para Birimi	: CFA Frankı
Saat Farkı	: -2
Resmi Tatiller	: 1 Ocak (Yeni Yıl), 4 Nisan (Bağımsızlık Günü), 1 Mayıs (İşçi Bayramı) , 15 Ağustos (Hamsin Yortusu), 1 Kasım (Azizler Günü), 25 Aralık (Noel)

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar:

ACP, AfDB, AU, CPLP (yardımcı), CEDEAO, FAO, FZ, G-15, G-77, IAEA, IBRD, ICAO, ICC, ICRM, IDA, IDB, IFAD, IFC, IFRC, ILO, IMF, IMO, IMSO, Interpol, IOC, IOM, IPU, ISO, ITSO, ITU, ITUC, MIGA, MONUSCO, NAM, OIC, OIF, OPCW, PCA, UEMOA , UN, UNAMID, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, Union Latina, UNMIL, UNOCI, UNWTO, UPU, WADB, WCO, WFTU, WHO, WIPO, WMO, WTO

Siyasi Yapı

Senegal bağımsızlığını 4 Nisan 1960 tarihinde Fransa'dan kazanmıştır. Ülkede çok partili laik cumhuriyet yönetimi bulunmaktadır. Parlamento iki bölümden oluşmakta, güçlü bir başkanlık sistemi bulunmakta ve yargı yönetimden ayrılmış durumdadır.

Yönetimde Afrika ülkeleri arasında eşine nadiren rastlanır şekilde bugüne kadar hiçbir darbe girişimi yaşanmamıştır. 1981 yılında yönetim gücü Sengor'dan Diouf'a barışçıl ve tamamen demokratik biçimde devredilmiştir. 2000 yılında da yine aynı şekilde bu defa Diouf'dan Wade'ye tamamen demokratik seçim ile devredilmiştir. Ulusal Meclis başkanlık seçiminden ayrı olarak seçilen 150 üyeden oluşmaktadır.

Senegal'in doğal madenleri arasında fosfat ve demir filizi en bilinen madenlerdir. Bunun yansısı henüz yeterince işlenmemiş olan altın, bakır, titanyum ve odun kömürü de bulunmaktadır. Ayrıca son yıllarda değerlendirilmeye başlanan madenler de ortaya çıkmaktadır.

Senegal genç bir nüfusa sahiptir. 2009 yılında nüfusun %64'ü 25 yaşın altındadır. Ülkede nüfusartış hızı yüksek olmakla birlikte, bu artışta komşu ülkeler olan Gine, Mali ve Gine-Bissau'dangelen göçmenler de önemli rol oynamaktadır.

Genel Ekonomik Görünüm

Senegal, Fransızca konuşulan Batı Afrika ülkeleri arasında sınai gelişmişlik düzeyi açısından Fildişi Sahili'nden sonra ikinci sırada yer almaktadır. Bu başarının temeli, 1994 yılında başlatılan ve önceki ekonomi politikalarına göre çok sayılabilecek tedbirler içeren yapısal reformlara dayanmaktadır. Kamu tarafından belirlenmekte olan fiyatların serbest bırakılması ve kamu teşviklerinin kaldırılması bu tedbirlerden bazılarıdır. Ülke 2011 yılı başındaki politik sorunların da üstesinden gelerek, takip eden yıllarda özellikle altyapı yatırımları ve enerji sektöründeki sorunların giderilmesi ile yeniden hızlı büyüme trendine girmiştir.

Ülke ekonomisi tarıma dayalı olup, doğal kaynaklar oldukça sınırlıdır. Tarım sektörü halihazırda işgücünün %70'ine istihdam sağlayan en önemli sektördür. Bu nedenle ülke ekonomisi, iklim koşullarına, uluslararası piyasalardaki gelişmelere ve hammadde fiyatlarına aşırı duyarlıdır. Turizm de en önemli döviz kazandırıcı sektördür.

İhracatın çeşitlendirilmesi, cari açık, çift haneli ve giderek artan işsizlik oranı ve yoksulluk Senegal ekonomisinin başlıca sorunlarıdır. Yoksulluğun giderilmesi için yıllık en az %7 reel büyüme kaydedilmesi gerektiği belirtilmekte ancak bu oranlara ulaşılamamaktadır. Özellikle genç nüfus işsizlik konusunda daha büyük sıkıntı içindedir. Bu durum, Avrupa ülkelerine yasa dışı göç olgusunu da tırmandırmaktadır. %10 civarındaki işsizlik, sağlık koşullarının ve eğitim seviyesinin yetersizliği nedeniyle her yıl artmaktadır.

	2012	2013	2014	2015	2016
GSYİH (milyar\$)	11,7	12,5	12,9	11,6*	12,1*
KİŞİ BAŞI GSYİH (\$)	848	877	879	764*	774*
BÜYÜME (%)	4,4	3,6	4,4	6,5*	6,7*
İhracat (milyar \$)fob	2,8	2,8	3,1	3,5*	3,8*
İthalat (milyar \$)fob	5,6	5,9	6,4	6,8*	7,3*
Dış Borçlar (milyar \$)	4,9	5,2	5,7	5,4*	5,8*

Kaynak: BMI

*Tahmini

Ölçekleri küçük olmakla birlikte, Senegal ekonomik bakımdan bulunduğu bölgede en başarılı ülke konumundadır. Bu başarının temeli 1994 yılında başlatılan ve önceki ekonomi politikalarına göre çok sayılabilecek tedbirler içeren yapısal reformlara dayanmaktadır. Bunlar arasında kamu tarafından belirlenmekte olan fiyatların serbest bırakılması ve kamu teşviklerinin kaldırılması önemli yere sahiptir. Ekonomi kısa vadede gerileme yaşamış, fakat ardından toparlanarak kararlı bir büyüme çizgisine girmiştir.

Ekonomideki yapısal sorunlar ve dünya genelinde (özellikle Avrupa ve Çin ekonomilerinde) devam eden belirsizlik sebebiyle Hükümetin orta vadede hedeflediği yıllık %7-8 reel ekonomik büyüme oranlarına ulaşılması zor görünmekle birlikte; özellikle enerji, altyapı, tarım, balıkçılık, turizm, tekstil, bilgi teknolojileri ve madencilik sektörlerinde kamu ve özel sektör yatırımları istenen düzeyde gerçekleşirse daha sürdürülebilir büyüme oranlarına erişilebileceği tahmin edilmektedir. Enerji arzındaki kısıtlılık sorunu kıyılardaki petrol rezervlerinin keşfi ile çözüldüğü takdirde de ticaret ve sanayideki gelişim ekonomik büyümeyi canlandıracaktır. Çin ve Körfez ülkeleri kaynaklı yatırımların yanı sıra bağış şeklindeki yatırımlar da ekonomik büyümede etkili olacaktır.

Senegal ekonomisinin 2016 yılında %6,5 oranında büyüdüğü tahmin edilmektedir. Ekonomik büyüme için 2017 yılı öngörüsü ise %6,1'dir. Hükümetin orta vadeli, yıllık reel GSYİH büyüme hedefi %7,8'dir; ancak bu iyimser olmaktan da ötedir. Çünkü ekonominin yapısal kısıtlamaları ve daha zayıf bir dış bağlam bulunmaktadır. Bununla birlikte, özellikle enerji, altyapı, tarım, balıkçılık, turizm, tekstil ve bilgi teknolojisi alanlarındaki yüksek kamu ve özel yatırımlar, istikrarlı ekonomik genişlemenin temelini atmaya devam edecektir.

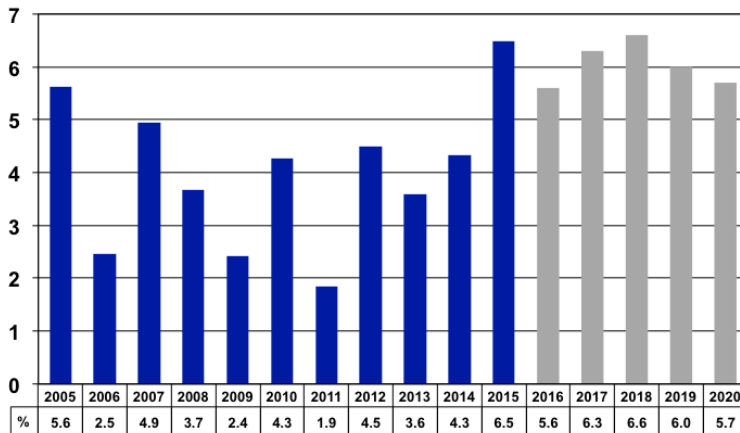
Senegal'in enerji krizi, önemli bir aşağı yönlü risk olmaya devam etmektedir. Yetkililer yine de enerji kaynaklarını iyileştirme çalışmalarını sürdürmekte olup, elektrik arzı 2011 yılından beri önemli oranda iyileşme göstermiştir. 2011'de 912 saat olan elektrik kesintisi 2016'da 73 saate düşmüştür. Bu iyileşme, ticaret ve sanayideki etkinliklere de destek olacaktır.

Açık denizdeki petrol aramaları devam etmektedir. Birleşik Krallık merkezli Cairn Enerji, 2014'te bulduğu iki önemli offshore petrolünden sonra 2015-2017 yıllarındaki açık deniz petrol arama planını takip etmektedir.

Reel GSYİH'nın 2017'de %6,1 olması öngörülmektedir. Bunda baskı altındaki dış ortamın (Euro Bölgesi'ndeki yenilenmiş belirsizlik) ve daha pahalı ithal malların (özellikle petrol) etkisi büyüktür. Bununla birlikte, altyapı inşaatı ve sanayi üretimi (fosfat ve çimento üretimi dahil) ekonomik etkinliği destekleyecektir. Çin'deki ekonomik yavaşlamadan kaynaklı dış talep daralmasının ileriki yıllarda ekonomik büyüme üzerinde daraltıcı etkisi olacaktır. Madencilik sektöründeki faaliyetler, petrol dışı emtia fiyatlarındaki ılımlı bir toparlanma ile birlikte hareketlenebilir; ama düşük seyreden demir fiyatları nedeniyle demir cevheri keşif ve üretim çalışmalarında önemli bir değişim beklenmemektedir. Bankacılık, telekomünikasyon, lojistik (hava ve deniz yolu) faaliyetlerinde artış beklenmektedir.

2016 yılında %0,8 olarak gerçekleştiği tahmin edilen enflasyonun 2017-2018 yıllarında %2,4 düzeyinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2016 yılında bütçe açığının GSYİH'nın %4,1'ini oluşturacağı tahmin edilmekte olup, bunda hükümetin vergi tabanını genişletecek olması ve cari harcamaları rasyonalize edecek olması etkisi bulunmaktadır. Ülke ekonomisi üzerinde önemli bir risk oluşturan cari açığın ise 2016 yılında GSYİH'nın %6,9'unu, 2019 yılında ise %7,6'sını oluşturacağı tahmin edilmektedir.

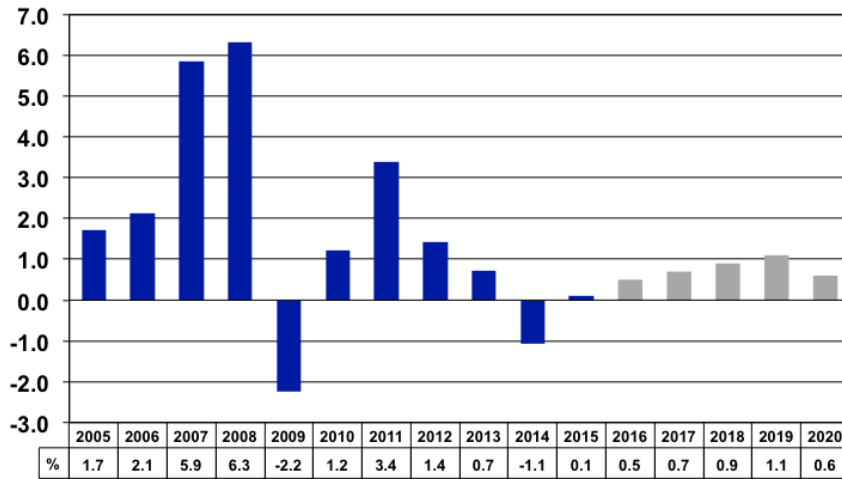
Yıllık GSYİH Büyüme Oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Yıllık Enflasyon Oranları (%)

Kaynak: ISA Economic Forecasts, national statistics

Sektörler

Tarım

Uzun yıllar nüfusun en önemli geçim kaynağını oluşturan yerfıstığı, ülkenin özellikle Diourbel ve Kaolack bölgesinde üretilmektedir. Ülkedeki işgücünün yarısına istihdam sağlayan sektör, ülke ihracatının da %6'sını oluşturmaktadır. Senegal'in yerfıstığı tohumundan sıvı yağ üreten tek kuruluşu olan SONACOS (yeni adıyla SUNEOR) şirketi 2002 yılında alımlarını 400bin tonla sınırlandırmış, bu da üretimde azalmaya sebep olmuştur. Bu kuruluş tek alıcı konumunda olup, yıllık alış fiyatını resmi olarak belirlemektedir. Senegal dünyada yerfıstığı yağı üretiminde 1. sırada yer alırken, dünya piyasalarında palm ve soya yağına olan talebin artmasıyla yerfıstığı yağı talebi gerilemiştir.

Senegal'de tarım ürünlerinin üretimi teşvik edilmekte ve ayrıca ürün çeşidi artırılmaya çalışılmaktadır. Örneğin dünyada kuşkonmaz ihracatında ilk sırada yer alan Tayvan'ın teknik desteği ile 1998 yılında Senegal'de Dakar'a yakın olan Niayes bölgesinde kuşkonmaz (L'asperge) üretimine başlanmıştır. Otel ve restoranlar söz konusu ürünün önemli müşterileridir. Üretilen ürünün bir bölümü Fransa'ya ve Hollanda'ya ihraç edilmektedir. Bu üründen yılda 2-3 kez verim alınabilmektedir. Pamuk, darı, pirinç, mısır, bezelye, fesleğen, soğan, patates, patlıcan, taze fasulye, kiraz domatesi, turunçgiller, üzüm, mango ve kavun ülkede üretilen diğer tarım ürünleridir. Ülkede balıkçılık da yaygındır.

Senegal Nehri üzerinde bulunan iki önemli baraj, 300bin hektardan daha fazla alanın sulanmasına olanak sağlamaktadır. Aynı biçimde, Gambiya Nehri üzerindeki tesisler de 100bin hektarlık alanın sulanmasını sağlamaktadır.

Hükümet, Dünya Bankası ile işbirliği içerisinde tarım sektörünü geliştirmeyi planlamaktadır. Bu alanda bahçe bitkileri üretimini geliştirmek, pazarlama olanaklarını artırmak, üreticileri desteklemek, sulama olanaklarını iyileştirmek önemli hedefler arasındadır. Bu amaçla REVA adı altında tarıma dönüş planı uygulamaya konulmuştur.

Sanayi

İmalat sanayii açısından yukarıda da ifade edildiği üzere, Fildişi Sahili hariç Batı Afrika'nın en gelişmiş sanayine sahip olduğu söylenebilir. Sınai faaliyetlerin tamamına yakını Başkent Dakar ve Cap Vert (Cabo Verde) Limanı bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Sanayi sektöründe en önemli payı tarıma dayalı sanayi (özellikle yerfıstığı yağı imalatı) oluşturmaktadır.

Buğday ve mısır unu üretimi, bisküvi, süt ürünleri, bira ve alkollü içecekler, işlenmiş tütün, konserve ve balık önemli sektörler olarak değerlendirilebilir. Ayrıca en önemli maden kalemi olan fosfatın işlenmesi de imalat sanayii içerisinde önemli bir yer tutmaktadır. Bunların dışında tekstil, deri, kimya, kağıt, paketlenme, ağaç ürünleri ve inşaat malzemeleri de sanayi içinde mevcuttur.

Senegal'de pamuk üretiminin yaygınlaşması tekstil sanayiinin gelişmesine olanak sağlamıştır. Ülkede pamuk üretimi, çırçırılama iplik üretimi, dokuma, örgü ve hazır giyim faaliyetleri yürüten işletmeler bulunmaktadır. İplik fabrikalarının sayısı son yıllarda artmıştır. Tekstil ve hazır giyim alanındaki yatırımcılara çeşitli olanaklar sağlanmaktadır. Gemi taşımacılığının ABD'ye 8 gün, Avrupa'ya 5 gün içinde olması ve UEMOA (Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği) içindeki pamuk üretiminin dış piyasalara çıkış kapısının Senegal olması ülkede bu sektörü önemli kılan faktörlerden bazılarıdır.

Ülkede pamuğun çırçırılama işlemleri SODEFITEX tarafından yapılmaktadır. Bu kuruluş işlenmiş pamukları ihraç etmekte ve bir bölümünü iplik yapan kuruluşlara satmakta olup, kapasitesi 65.000 ton pamuk çekirdeğidir. SOTEXKA-INDOSEN ve ICOTAF (SOTIBA, COSETEX ve ICOTAF'dan oluşmaktadır.) iplik, dokuma, boyama, örgü gibi alanlarda faaliyet gösteren ihracat ve ithalat yapan iki önemli kuruluştur. Hazır giyim, seyahat malzemeleri kumaşları, nakış ve ev tekstilinde de iş potansiyeli yüksektir. Afrika kumaşları özellikle Avrupa ve Amerika piyasalarında orijinal desenleri ve özellikleri sayesinde talep görmektedir.

Senegal, Avrupa Birliği'nin desteğiyle tekstil sektöründe eğitim programları uygulamaktadır. Tekstil sektörünü teşvik ve kontrol etmek ve uluslararası standartlar düzeyine çıkarmak üzere UNIDO'nun desteğiyle 2002 yılında kurulan bir birim de bulunmaktadır. Ayrıca Senegal malları AGOA (Africa Growth and Opportunity Act) kapsamında Amerikan piyasasına ve Cotonou Anlaşmaları çerçevesinde Avrupa piyasalarına gümrüksüz ve kotasız giriş yapabilmektedir. LOME Anlaşmaları ve AGOA fırsatları doğrultusunda sektörün geliştirilmesine ve 1960-70'li yıllardaki gücüne tekrar kavuşturulmasına çalışılmaktadır.

Bazı tarım ve balıkçılık ürünlerini işleme, gübre ve bazı inşaat malzemeleri üretimi diğer önemli sanayilerdir. Senegal, ayrıca, sahip olduğu petrol rafinerisi ile petrol de işleyebilmektedir. Son olarak, Hindistan Tata şirketi tarafından otobüs montaj fabrikası kurulmuş, İran ise Senegal ve İran ülke adlarının kullanılmasıyla oluşturulmuş SENIRAN markası altında 2008 yılı başında binek otomobili montaj üretimine başlamıştır. Son yıllarda inşaat sektöründe çalışmaların sayısında artış olmuştur. Söz konusu artış hem konut hem de altyapı inşaatlarında görülmektedir.

Madencilik

Madencilik üretimi Senegal ekonomisinde çok büyük bir yer kaplamamaktadır. Senegal dünyanın en önemli fosfat taşı üreticilerinden biri olup, yıllık fosfat taşı üretimi 1 milyon tondur. Altın, laterit, bazalt, çimento, kireç, kireçtaşı, kil, doğal gaz, petrol, tuz ve kum gibi mineraller de üretilmektedir. Demir cevheri ve petrol keşif çalışmaları da devam etmektedir. Madencilik üretimi hava koşullarına

bağlı olarak da değişmektedir. Örneğin altın madenciliği yağışsız sezon olan Kasım-Mayıs ayları arasında yapılabilir. Altın üretimi Sabodala bölgesinde, kireçtaşı üretimi ise Sedimentary havzasının merkez batısında yaygındır. Madencilik üretiminin yeni yeni geliştiği Senegal; platin, bakır, krom, nikel, ağır mineraller, dekoratif taşlar ve yapı malzemeleri açısından da keşfedilmemiş rezervlere sahiptir. Sektöre yeni yatırımların çekilmesi için altyapının geliştirilmesi ve bu amaca yönelik politikalar üretilmesi gerekmektedir. Özellikle işçi güvenliğinin sağlanması, çevre sorunlarının önüne geçilmesi ve yeni teknolojilerin kullanımı bakımından iyileştirmeler gerekmektedir.

Turizm

Senegal için en önemli döviz kazandırıcı sektörlerden biri olan turizm sektörü, potansiyelinin altında bir gelişim sergilemiştir. 1970–80’li yıllar turizm politikalarının ve turizmde öncelikli alanların ilk olarak belirlenmeye başladığı dönemdir. Özellikle başkent Dakar’da yoğunlaşmış olarak Pullman, Meridien, Radison-BLU, Club Med gibi uluslararası otel zincirleri tarafından işletilen 5 yıldızlı otellerin sayısında artış görülmektedir. InterContinental uluslararası oteller zincirinin Dakar’da 5 yıldızlı otel inşaatı tamamlanmıştır. Sektör özellikle Fransa ağırlıklı yabancı kaynaklı yatırımlarla bugüne kadar gelmiştir. Yabancı turizm şirketleri arasında ağırlıklı olarak Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Belçika bulunmaktadır.

Turistik bölgelerin oluşturulmasının yanı sıra Senegal’in ECOWAS (Batı Afrika Ülkeleri Ekonomik Topluluğu) ve UEMOA’ya üye olması, Saint-Louis müzik festivali gibi aktivitelerin olması, iklim ve plajların uygun olması, demokratik yönetimin ve modern İslam anlayışının bulunması turizme avantaj sağlamaktadır. Ancak önceki yıllarda Senegal’in en güzel bölgesini oluşturan Casamance bölgesinde turizmi sarsan olayların yaşanması ve istikrarlı bir kampanya yürütülememesi, turizmin gelişmesini olumsuz etkilemiştir.

Turizm sektörü havanın sıcak ve kuru olduğu Kasım-Nisan dönemi il nem oranının ve sıcaklığın arttığı Mayıs-Ekim döneminde canlanmaktadır. İlk dönemde turist sayısı ikinci döneme göre ortalama %49 daha fazla olmaktadır. Dakar, Thies ve Ziguinchar, turizmde canlı bölgelerdir. Gorée Adası, Dakar Saint-Louis ve Rufisque bölgesi ise kültür turizminin başlıca merkezleridir. Doğa güzellikleri de oldukça fazladır.

Günümüzde Fransızca konuşulan Afrika ülkeleri arasında turistlerin ilk uğrak noktasını oluşturan Senegal’e gelen turistlerin çoğu Avrupalı, yarıdan fazlası ise Fransız’dır. 2014 yılında turizm gelirleri reel olarak %3,1 artmış olup, 2015 yılında turizm gelirlerinin %3,7 arttığı tahmin edilmektedir. Orta vadede ülkeye 1,5 milyon turist çekilmesi hedeflenmektedir. Bu nedenle turizm sektörünün gelişiminin önündeki engellerin aşılması, ulaştırma ve konaklama altyapısının daha da iyileştirilmesi planlanmaktadır. Turizm sektörü ülkede bir buçuk milyon kişiye istihdam sağlamaktadır.

Ulaştırma ve İletişim

Ülke içi ve komşu ülkeler arası karayolu ulaşım altyapısı hali hazırda çok yetersizdir. Ülke içi taşımacılıkta kontroller çok sıktır; polis ve jandarma tarafından her 100 km’de ortalama 2,3 kontrol yapılmaktadır. Trafik yoğunluğu, yol koşulları ve sık kontrollerden kaynaklanan gecikmeler dikkate alındığında, karayolu taşımacılığı ortalama 6km/saat gibi çok düşük bir hızda yapılabilir.

Ulaşımındaki altyapı yetersizliğinden kaynaklanan maliyetin milli gelirde %4,6 gibi ciddi bir oranda kayba yol açtığı tahmin edilmektedir. Yabancı sermaye yatırımlarının önündeki en büyük engellerden biri de ulaşımın sıkıntılıdır.

Ekonomik faaliyetlerin %85'inin gerçekleştirildiği Dakar bölgesi içerisinde, 230 milyon Euro tutarında 25 km'lik bir ücretli otoyol inşası tamamlanmış olup, Dakar ile Diamniado kentini birbirine bağlayan otoyol ile ulaşımın 2 saatten 30 dakikaya düşmüştür. Söz konusu otoyolun hizmete girmesi ile bölgedeki ekonomik faaliyetlerde ciddi bir hızlanmıştır.

Senegal, Afrika'nın en güçlü telekomünikasyon sektörlerinden birine sahiptir. Telekomünikasyon sektörü GSMH'nin %7'sini oluşturmaktadır. Sabit telefon aboneliklerinin sayısı 310bin, mobil telefon aboneliklerinin sayısı ise 14,4 milyondur. Mobil telefon aboneliklerinin %99'u ön ödemeli (kontrollü) aboneliklerden oluşturmaktadır. İnternet aboneliklerinin sayısı 237bin, internet kullanıcılarının sayısı ise 3 milyondur.

ART (*Agency of Regulation of Telecommunications*) telekomünikasyonun yaygınlaştırılması, geliştirilmesi ve tüketicilerin etkin bir biçimde korunmasından sorumlu kurumdur. Sonatel (*Societe Nationale de Telecommunications*) ülkenin telekomünikasyon kuruluşudur. 1985 yılında kurulmuş ve hisselerinin bir bölümü France Telecom'a satılarak 1997 yılında özelleştirilmiştir. Sonatel'in mobil telefon ve internet ile ilgili kuruluşu (Sonatel Alize) France Telekom'un marka birliği sağlama çalışmaları kapsamında 2006 yılında "Orange" adı altında yeniden yapılandırılmıştır. Şirket %61 pazar payına sahiptir.

Senegal'de Sonatel Mobiles, Sentel ve Expresso olmak üzere 3 tane mobil telefon hizmeti veren operatör bulunmaktadır. Orange markası ile hizmet veren Sonatel Mobiles pazarın %60'ına sahiptir. France Telekom Sonatel'in %42,3'lük hissesine sahiptir. %27'lik hisse ise kamunun elinde bulunmaktadır. Lüksemburg merkezli Sentel'in pazar payı %31 civarındadır ve Tigo markası ile hizmet vermektedir. Sudan merkezli Expresso'nun pazar payı ise %9 civarındadır.

Enerji

Senegal’de elektriğe olan talep devamlı artmaktadır. Üretim esas olarak dizel ve gaz türbinleriyle sağlanmaktadır. Ancak türbinlerin eski ve yetersiz olması nedeniyle yeterli miktarda elektrik üretilmemektedir ve elektrik pahalıdır. Nüfusun elektriğe erişim oranı %30’lar civarında olup, kırsal kesimlerde bu oran %9’lara kadar düşmektedir. Elektriğe ulaşabilen kesim de düzenli ve sürekli elektrik alamamaktadır. Hemen hemen her gün kesintiler olmakta ve bu kesintiler 10 saate kadar uzayabilmektedir. Ülkenin %25’lik kesimi jeneratörlerle kendi elektriğini kendi üretmektedir. Elektrik kesintileri ekonomik faaliyetleri de kesintiye uğratmakta ve maliyetlerin artmasına yol açmakta, bu da yabancı yatırımların önündeki en büyük engellerden birini oluşturmaktadır.

Ülkenin ulusal elektrik şirketi Senelec, nakil ve dağıtım sektörlerinde tekeldir. Üretim ise sektörün serbestleştirilmesinden sonra yap-işlet-devret modeli çerçevesinde özel sektöre de açılmıştır. Senelec tek alıcı olarak bağımsız enerji üreticileriyle alım sözleşmeleri imzalamaktadır. Ancak Senelec, giderek eskiyen elektrik santrallerinden kaynaklanan bir enerji güvenliği sorunu yaşamaktadır.

Hidroelektrikle ilgili iki kuruluş bulunmaktadır. Senegal Nehri ile ilgili olan OMVS, Gambiya Nehri ile ilgili olan ise OMVG’dir. Mali’de Senegal Nehri üzerinde kurulmuş olan 200 MW kapasiteli Manantali Barajı’ndan üretilen elektrik Mali, Moritanya ve Senegal tarafından paylaşılmaktadır. Senegal %33’lük bir paya sahiptir.

Dış Ticaret

Senegal dış ticaretinde sürekli açık veren bir ülkedir. 2016 yılı itibariyle Senegal’in ihracatı yaklaşık 2,6 milyar dolar, ithalatı ise 5,5 milyar dolar civarında gerçekleşmiştir.

Ülkenin Dış Ticareti (1000\$)

	2012	2013	2014	2015	2016
İhracat	2.531.665	2.660.989	2.750.172	2.611.672	2.640.277
İthalat	6.434.216	6.552.182	6.502.674	5.595.355	5.477.912
Dış Ticaret Dengesi	-3.902.551	-3.891.193	-3.752.502	-2.983.683	-2.837.635
Dış Ticaret Hacmi	8.965.881	9.213.171	9.252.846	8.207.027	-2.837.635

Kaynak: Trademap

Senegal’in başlıca ihraç ürünleri ham altın, işlenmiş petrol ürünleri, dondurulmuş balık, çimento, fosforik asit, hazır çorba karışımları ve purolar, sigaralardır. İhracat yapılan başlıca ülkeler; Mali, İsviçre, Hindistan, Fildişi Sahili ve Çin’dir.

Senegal’in başlıca ithal ürünleri; işlenmiş petrol ürünleri, ham petrol, pirinç, ilaç, binek otomobilleri, telefon cihazları, buğday, malt ekstresi, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar ve palm yağı ve

fraksiyonlarıdır. Senegal'in ithalat yaptığı başlıca ülkeler ise Fransa, Çin, Nijerya, Hindistan ve Hollanda'dır. Ülke tarihi ilişkileri nedeniyle en önemli ticari ortağı olan Fransa'dan her türlü ürünü ithal ederken, Nijerya'dan hemen hemen sadece ham petrol ithal etmektedir.

Mevsim koşulları ve kolay ulaşım imkanları değerlendirildiğinde Senegal, AB pazarına tarım ürünleri ihracatı bakımından avantajlı konumda bulunmaktadır. Ancak, AB'nin uyguladığı standartlara ulaşmada sorunları bulunmaktadır.

Senegal'in İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	2.750.172	2.611.672	2.640.277
7108	Altın	345.606	254.373	329.076
2710	Petrol yağları	446.245	346.811	262.062
303	Balıklar (dondurulmuş)	212.680	180.080	212.594
2523	Çimento	185.669	177.283	209.004
2809	Difosfor pentaoksit	103.849	158.938	196.667

Kaynak: Trademap

Senegal'in Ülkeler Bazında İhracatı (1000 dolar)

Ülke	2014	2015	2016
Tüm Ülkeler	2.750.172	2.611.672	2.640.277
Mali	469.989	443.151	461.336
İsviçre	272.269	225.045	268.398
Hindistan	60.770	140.040	208.086
Fildişi Sahili	101.579	122.184	135.041
Çin	40.002	119.626	127.230

Kaynak: Trademap

Senegal'in İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	6.502.674	5.595.355	5.477.912
2710	Petrol yağları	1.212.705	709.619	519.579
2709	Ham petrol	522.120	450.619	418.037
1006	Pirinç	414.775	382.629	325.604
3004	İlaçlar	187.105	171.373	166.725
8703	Binek otomobilleri	149.302	128.112	161.800

Kaynak: Trademap

Senegal'in Ülkeler Bazında İthalatı (1000 dolar)

Ülke	2014	2015	2016
Tüm Ülkeler	6.502.674	5.595.355	5.477.912
Fransa	1.069.495	917.069	870.973
Çin	473.851	544.214	564.595
Nijerya	524.132	452.837	424.809
Hindistan	386.198	354.885	417.270
Hollanda	537.303	230.336	289.781

Kaynak: Trademap

Yatırımlar

Birleşmiş Milletler (BM) 2015 yılı Dünya Yatırım Raporu'na göre 2014 yılı itibarıyla Senegal'e Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) girişi önceki yıla kıyasla %10 artışla 338 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. DYY stoku ise aynı yıl 2,7 milyar dolar düzeyindedir ve 2000 yılına kıyasla 8,1 kat artmıştır. Yeni enerji santralleri inşaatı ve yolların iyileştirilmesi gibi altyapı faaliyetlerinin yanı sıra; tarımsal dönüşüm, Dakar'da yeni havaalanı ve liman inşası, Diamniadio Özel Ekonomik Bölgesi gibi projeler yabancı sermaye ile yürütülmektedir.

Pazarda hali hazırda egemenliği ve etkinliği açık bir şekilde görülen Fransa, Senegal'in en büyük ticari ortağı olmanın yanı sıra ülkeye en fazla yatırım yapan ülkedir. Fransız yatırımları; telekomünikasyon hizmetleri, petrol dağıtım, gıda üretim, bankacılık, turizm, deniz taşımacılığı, gayrimenkul, bilgisayar, genel ithalat-ihracat, otomotiv gibi sektörlerde yoğunlaşmaktadır. Diğer ülkelerin de benzer alanlara önem verdiği görülmektedir. Lübnan asıllı Senegal vatandaşları daha çok orta büyüklükte işletmeler ile kimya, gıda, tekstil, plastik, sektörlerinde yatırımlar yapmaktadır. Son yıllarda Çin, Körfez ülkeleri ve Fas kaynaklı yatırımlar dikkat çekmektedir.

Yatırımlarda Öncelikli Alanlar

Tarım, turizm, balıkçılık, bilgi ve iletişim teknolojileri (ICT), sağlık, eğitim, yenilenebilir enerji ve madencilik sektörleri yatırım potansiyeli yüksek başlıca alanlar olarak belirlenmiştir. Altyapı ve inşaat en fazla yatırım yapılan sektörler olup, özellikle ulaştırma sisteminin iyileştirilmesi için Dünya Bankası tarafından desteklenen projeler yürütülmektedir.

Tarım, ambalaj, tekstil, ayakkabı, oto yedek parça, beyaz eşya gibi alanlarda küçük ölçekli yatırımlar yapılabilir. Yabancı sermaye yatırımları konusunda herhangi bir kısıtlama ya da yerli ortak şartı aranmamaktadır. Yatırımlar konusunda detaylı bilgi Senegal Tanıtım ve Yatırım Ajansı'nın (APIX, www.apix.sn), Senegal'de yürütülmekte olan önemli altyapı projeleri ile ilgili bilgiler ise Senegal Hükümeti resmi web sitesinde (www.gouv.sn/spip.php?rubrique21) mevcuttur.

Yatırım Ortamı

2000'li yıllardan bu yana özelleştirme programları yürütülen Senegal'de kamu kuruluşları da yeniden yapılandırılmaktadır. Enerji ve kredi imkanlarının yetersizliği özel sektörün gelişiminin önündeki en büyük engellerdir. Gümrük ve liman hizmetleri ile kamu ihalelerinde de sıkıntılar yaşanabilmektedir.

Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkiler

Türkiye ile İkili Ticaret

Türkiye ile Senegal arasındaki ikili ticaret 2011 yılında 100 milyon dolar sınırını aşmış, 2016 yılında 160 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Aynı yıl bu ülkeden ithalatımız 6,1 milyon dolar seviyesinde iken bu ülkeye ihracatımız 154,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki ticarete ülkemiz lehine 148,3 milyon dolar dış ticaret fazlası mevcuttur.

Türkiye –Senegal Dış Ticaret Göstergeleri (1000\$)

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2014	165.625	4.452	170.077	161.172
2015	128.206	5.517	133.723	122.688
2016	154.422	6.138	160.561	148.284
2016 Ocak-Mayıs	50.123	2.693	52.816	47.430
2017 Ocak-Mayıs	90.163	1.920	92.083	88.243

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Senegal'e İhracatında Başlıca Ürünler (1000\$)

2016 yılında Senegal'e ihracatımızda demir veya çelikten çubuklar, makarnalar, demir çelik profiller, unlu mamuller, plastik ambalaj malzemeleri, sanayide ve içecek imalinde hammadde veya koku verici maddeler ve karışımlar, hijyenik eşya ile demir veya çelik filmaşın gibi ürünler öne çıkmaktadır.

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	165.624.921	128.205.745	154.442.220
7214	Demir veya Alaşımsız Çelikten Çubuklar	9.059.635	3.622.561	15.857.193
1902	Makarnalar ve Kuskus	3.975.247	8.193.021	14.327.577
7216	Demir veya Alaşımsız Çelikten Profiller	14.137.402	16.371.340	12.464.839
1905	Ekmek,Pasta, Kek	5.108.919	8.425.747	8.540.617

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Senegal'den İthalatında Başlıca Ürünler (1000\$)

2016 yılında Senegal'den maden cevherleri ve konsantreleri, balık, yağlı tohumlar, işlenmemiş kurşun gibi ürünler ithal edilmiştir.

GTİP	Ürün Adı	2014	2015	2016
	Tüm Ürünler	4.452.445	5.517.257	6.138.346
2615	Niyobyum, Tantalyum, Vanadyu vb. Konsantreleri	20.838	1.078.334	1.427.193
302	Balıklar (dondurulmuş)	2.057.667	2.055.066	1.374.335
1207	Diğer Yağlı Tohumlar ve Meyveler	248.215	1.172.530	1.293.578

Kaynak: TÜİK

Türkiye ile Senegal Arasında Ticari ve Ekonomik İlişkiler

Anlaşma	İmza Tarihi
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	03.12.1992
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu 1. Dönem (KEK) Protokolü	19.12.2006
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu 2. Dönem (KEK) Protokolü	06.04.2010
Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu 3. Dönem (KEK) Protokolü	11.4.2014

İki ülke arasında 3.12.1992 tarihinde “Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması” imzalanmıştır. Söz konusu Anlaşma çerçevesinde kurulması öngörülen Karma Ekonomik Komisyonunun (KEK) ilk toplantısı 18-19 Aralık 2006 tarihlerinde Ankarada, ikincisi ise 6 Nisan 2010 tarihinde Dakarda gerçekleştirilmiştir.

Eş başkanlıkları Devlet Bakanı Beşir Atalay ve Senegal Dışişleri Bakanı Cheikh Tidiane Gadio tarafından yapılan 1. Dönem KEK toplantısında; ticaret, sanayi, el sanatları, tarım, bayındırlık, ulaştırma, turizm, kültür, eğitim, bilim ve yeni iletişim teknolojileri alanlarında işbirliğini kapsayan bir Protokol imzalanmıştır. Protokol uygulamalarının izlenmesi amacıyla, Senegal Dışişleri Bakanlığı ve T.C. Dakar Büyükelçiliği eş başkanlığında bir de karma KEK izleme komitesi kurulmuştur.

Eş başkanlıkları Devlet Bakanı Beşir Atalay ile Senegal Dışişleri Bakanı Madické Niang tarafından yapılan 2. Dönem KEK toplantısında, 1. Dönem Toplantısında alınmış olan kararlara ilişkin gelişmeler değerlendirilmiş ve iki ülke arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi için daha fazla çaba harcanması gerektiği

vurgulanmıştır. Taraflar toplantı sonucunda, 2010-2012 yıllarını kapsayan iki yıllık bir dönem için; ticaret, sanayi, teknik işbirliği, tarım ve hayvancılık, ulaştırma, el sanatları, yerel yönetimler, bayındırlık ve altyapı, turizm, sağlık, balıkçılık ve deniz ürünleri, su ve atık su, enformasyon ve iletişim teknolojileri, kültür, eğitim ve bilimsel işbirliği, mesleki eğitim ve savunma alanlarında işbirliğini öngören bir protokol imzalamışlardır.

İşbirliği İmkanları

Senegalde genel olarak; turizm, altyapı, enerji, su ile ilgili alanlar, balıkçılık, gıda işleme, kimya, madencilik, eğitim, bilgi teknolojisi ve telekomünikasyon işbirliği yapılabilecek alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Faydalı Bilgiler

Senegal İş Konseyi

Kuruluş Yılı: 2015

Türk Tarafı Başkanı: İhsan Şahin

Firma / Unvan: Sıla Danışmanlık Bilişim Sağlık İnş. Tic. A.Ş

Karşı Kanat: Senegal Ticaret Sanayi ve Tarım Odaları Birliği (Unccias)

Karşı Kanat Başkanı: Mamadou Lamine Niang

Web Adresi: www.cciad.sn

Yürütme Kurulu Üyeleri

Ad	Soyad	Firma	Konsey Unvanı
İhsan	Şahin	Sıla Danışmanlık Bilişim Sağlık İnş. Tic. A.Ş.	İş Konseyi Başkanı
Cihad	Avcı	Avcı Gobl İnşaat Mühendislik Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Mehmet Fatih	Arslan	Emsaş İnşaat Ve Turizm Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	İş Konseyi Başkan Yardımcısı
Adnan	Bostan	Adnan Bostan Mobilya Dek.Yap.San.Tic.Ltd.Şti.	İş Konseyi YK Üyesi
Yalçın	Ata	Ersa Mobilya Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi
Latif	Adalı	B-St Yapı Denetim A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi
İsmail	Doğan	Doğtaş Kelebek Mobilya Sanayi Ve Tic. A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi
Cem	Simer	Ortadoğu Enerji Petrol Müh.İnşaat Savunma San.Ve Tic.Ltd..	İş Konseyi YK Üyesi
Aygün	Karakaş	Akka İnşaat Turizm San.Tic.Ltd.Şti	İş Konseyi YK Üyesi
Mehmet Mustafa	Akıncılar	Jet Service Corporate Havacılık A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi
Selahattin	Kayaman	İlke Yapı Denetim A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi

Sedat	Kaymak	Me-Ka Dış Tic. Ltd. Şti.	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Akin	Algül	Kervancı Grup İç Ve Dış Ticaret Ltd. Şti.	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Hasan	Ulusoy	Nobel İlaç Sanayi Ve Ticaret A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
Muzaffer	Utku	Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)
M. Fırat	Gülgen	Calinos Holding A.Ş.	İş Konseyi YK Üyesi (Genişletilmiş)

İş Konseyi Çalışan Bilgileri

Barış Çuvalcı, Afrika Bölge Koordinatörü, +90 212 339 50 32
Evren Doğan, İş Konseyi Koordinatörü, +90 212 339 50 51
İrem Develioğlu, İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 70
Saadet Gülmez, , İş Konseyi Koordinatör Yardımcısı, +90 212 339 50 61
E-posta: africa@deik.org.tr

İletişim

T.C. Dakar Büyükelçiliği

Büyükelçi Nilgün Erdem Arı

Adres: Rue Leo Frobenius, No:7, Fann Résidence, DAKAR/SENEGAL

Tel: + 221 33 869 80 76 / +221 33 869 79 56

Faks: + 221 33 825 68 74

E-posta: ambassade.dakar@mfa.gov.tr

T.C. Dakar Ticaret Müşavirliği

Adres: Turkish Embassy Office Of The Commercial Counsellor

Rue Leo Frobenius Villa No:7 - BP:6060

Etoile-DAKAR-SENEGAL

Tel: +221- / 33 8697994-91

Fax: +221- / 33 8697992-93

E-posta: dakar@ekonomi.gov.tr

Web Sitesi: Dakar Ticaret Müşavirliği

Senegal Cumhuriyeti Büyükelçiliği

Büyükelçi Moustapha Mbacke

Adres: Hilal Mahallesi Aleksander Dubçek Caddesi No:8 06550 Yıldız/ANKARA

Tel: +90 (312) 442 0046

Fax: +90 (312) 427 4886

E-posta: ankarasaudi@gmail.com

Web: <http://embassysenegalankara.over-blog.com>